

ראיון עם בן-צבי עמוס
19 יוני 1994
תיעוד תולדות חיל הים
מראינת : דניאלה רן.

ב-13 למאי זו היתה מחלקה של פלוגת הנמל. בנמל היתה פלוגה של הפלי"ם. וניסינו לפוצץ גשר מצפון לראש הנקרה בלבנון, כדי למנוע את הפלישה שהיתה מתוכננת ל-15 במאי הפעולה הזאת נכשלה. לפי מה שראיתי בספר אני יצאתי עם "אילת" שהיתה האוניה הראשונה של חיל הים, שהיתה אונית מעפילים שהכשירו אותה. אני עברתי קורס מ"מים אז חשבו שאני צריך להיות מפקד צבאי וימי באוניה, כי ההכשרה הימית שלי היתה מוגבלת, קורס חובלים של הפלי"ם.

ש. אתה עברת קורס חובלים במסגרת הפלי"ם ?

ת. גם קורס חובלים עברתי וגם קורס מ"מים במסגרת של ההגנה.

ש. איפה ?

ת. בגניגר ובעין השופט. זה קורס שהתחיל בגניגר וברחנו אחר כך לעין השופט כי גילו אותנו שם, הבריטים.

ש. מי היה המדריך בקורס החובלים ?

ת. ברצ'יק. החליטו אז שיהיה רב חובל של ממש וזה היה חודורוב ואני אהיה המפקד הצבאי. זה היה, לפי מה שראיתי בספר, שהיא יצאה ב-21 למאי. היא לא היתה מחומשת כי הבריטים עוד היו. הכינו אותה להפלגה ויצאנו איתה ב-21 למאי. בין זה לזה, אני לא יודע את התאריך, הבריטים לפני שהם פינו את הנמל היו שתי סירות משמר, שנדמה לי שאחר כך קראו להן "הפורצים" ו"פלמ"ח". אנחנו עוד היינו בנמל ביחידה של הפלי"ם והם רצו שאני אקבל מהם בצורה מסודרת את הסירות. לקחנו בגדים לבנים וכובעי טמבל לבנים וארגנו איזה שתי כיתות ונכנסנו אתם לספינות ומפקדי הספינות הבריטים, בצורה מאוד מסודרת, עברו איתנו על כל פינה ופינה בסירה והראו לנו שהכל בסדר ומסרו לנו את הסירות האלה.

ש. אתה היית המפקד של המסדר הזה ?

ת. כן. את התאריך אני לא יכול לשחזר, כי הבריטים את הנמל לא עזבו ב-15.

ש. הם עזבו ב-30 ביוני אם אינני טועה.

ת. יכול להיות, אבל את הסירות כנראה מסרו קודם. אולי ב-15, כי ב-21 ראיתי כבר שיצאה "אילת" מהנמל ואני הייתי אתה. אני הפלגתי עם ה"אילת" לתל-אביב. העלינו עליה את הנשק שהיה מורכב מכמה בזות ותותח יבשתי צרפתי, מין נפוליאונצ'יק, וכשהגענו לתל-אביב חודורוב לא היה מרוצה מההסדר הזה שיש לו מפקד שעולה לו לגשר מתי שהוא רוצה והולך עם מכנסיים קצרים ושורק מתי שהוא רוצה. זה דבר מסוכן בים, שורקים אז מביאים סערות. הוא לא היה מוכן לסידור הזה. אני ירדתי אז. אני לא זוכר אם היתה פגישה אצל ... אני חושב שהיתה פגישה וסיכמנו. אני חושב שגם הוא ירד, כי אחרי זה יוסף אלמוג היה מפקד הספינה הזו. בהפלגה הזאת הוא היה אחד הקצינים. אחרי זה האוניה הזאת השתתפה בכיבוש טירה, סיוע עם התותח הזה מהים.

ש. איך הוא התנהג התותח בירי ?

ת. לא היו לו הכיוונים של תותח ימי אבל איכשהו הוא ירה. בחלק זה פגע קרוב למטרה. אני הייתי אז כבר בחוף במפקדת היחידה שכבשה את טירה עם תותחנים שהיו על היבשה. היה שם

- רודצקי שבא אז מרוסיה והיה התותחן המומחה ואחר כך היה בחיל התותחנים. אני הייתי המתאם בין האוניה לחוף בכיוון ובתיאום האש.
- ש. היה לכם מכשיר קשר ?
- ת. כן. היה לי קשר עם האוניה.
- ש. היו אלחוטאיות ?
- ת. אני חושב שהיתה אלחוטאית. איני זוכר את שמה. אחרי זה עברתי לעסוק בעניין הזה של קפריסין.
- ש. וזה תועד במקום אחר ?
- ת. כן. זה הקטע של חיל הים.
- ש. כשיריתם בתותח, בנפוליונצ'יק, זה הרי לא יכול היה להיות מאוד יציב ?
- ת. הוא היה קשור לסיפון, אבל הבעיה של הכיוון בזמן שיש גלים בים. אבל הוא הגיע למטרה. ירה פגז שפגע קרוב. הגיע איכשהו למטרה.
- היתה איזו פעולה שהשתתפו אנשי חיל הים מהבסיס בחיפה בכיבוש מה שנקרא המשולש הקטן ... שם היה איזה כוח מורכב מיחידות שונות והיתה שם גם מחלקה של חיל הים. אני לא זוכר אם באותה פעולה כבשו או לא כבשו את הכפרים האלה, אבל נהרגו שם כמה בחורים. אני לא זוכר מאין לקחו אותי אבל הלכנו לחפש אותם בשטח והוצאנו אותם.
- ש. אבל לא דרך הים ?
- ת. לא. שכבו שם כמה ימים והוצאנו אותם. אחרי זה עברתי לעניין הזה של קפריסין ולא היה לי קשר, ורק בשלב יותר מאוחר בגדני"ע ים.
- ש. באיזה אופן הגעת לגדני"ע ים ?
- ת. אני הייתי במילואים בחיל רגלים. זאת אומרת כשארגנו את יחידות המילואים ואני כבר חזרתי הביתה לכפר יהושע, אז הייתי ביחידת חיל רגלים ומי שארגן את גדני"ע ים היה זאב פריד. הוא הכיר אותי וידע שהיה לי קשר גם עם הגדני"ע לפני מלחמת השחרור וגם עם הים, אז הוא משך אותי אליו. במשך כמה שנים עשיתי מילואים במסגרת הזאת של גדני"ע ים. אז כבר היו מדי חיל הים.
- ש. מה זה היה בפועל ? מה עשית ?
- ת. הכשרת נוער בקורס מפקדי סירות. הייתי מפקד קורס, הייתי מדריך ראשי בקורס.
- ש. אפוא נערכו הקורסים ?
- ת. בקיסריה.
- ש. ואז היתה לך גם דרגה ?
- ת. כן, אבל זה לא היה משהו רשמי. אני לא יודע איך זה היה. באיזה שלב יותר מאוחר הייתי כשנה בקבע ואז קיבלתי את הדרגה הראשונה של ממש.
- ש. באיזה חייל הייתה בקבע ?
- ת. בגדני"ע. זה היה גיוס של בני המושבים לנגב ואני ריכזתי את הגדני"ע.
- ש. לא ים ?
- ת. לא. בהדרכת מושבי העולים.